

УДК 374.14:37.022:614.2]-054.6

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ІНОЗЕМНИМИ
СТУДЕНТАМИ НА КАФЕДРІ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ, ОРГАНІЗАЦІЇ
ТА ЕКОНОМІКИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я З МЕДИЧНОЮ
СТАТИСТИКОЮ**

Н. Є. Федчишин

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”

**METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE EDUCATIONAL PROCESS FOR
FOREIGN STUDENTS AT THE SOCIAL MEDICINE, ORGANIZATION
AND ECONOMICS OF HEALTH CARE DEPARTMENT WITH MEDICAL
STATISTICS**

N. Ye. Fedchyshyn

SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”

У статті розглянуто основні принципи та особливості побудови навчального процесу з іноземними студентами на кафедрі соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з медичною статистикою, важливі питання і проблеми викладання предмета для студентів медичного та стоматологічного факультетів за вимогами кредитно-модульної системи.

The article adduces the main principles of construction of educational process at social medicine, organization and economics of health care department, the basic questions and problems of teaching subject at medical and stomatological faculties according to the principles of credit-modular system.

Вступ. Проблема якості навчання у вищих медичних навчальних закладах є пріоритетною на даний час і остаточно не вирішеною. Особливого значення вона набуває в процесі навчання іноземних студентів, враховуючи особливості навчального процесу серед даного контингенту та характерні риси систем охорони здоров'я в різних країнах. Застосування різних методичних підходів у процесі підготовки іноземних громадян дозволить підвищити якість підготовки фахівців з вищою медичною освітою в Україні [2, 5, 7].

Особливо актуальною постає проблема створення і застосування науково обґрунтованої системи оцінки знань і професійних якостей, що формуються у фахівця, на сучасному етапі розвитку системи вищої освіти [1, 2, 4, 5].

Серед розвинутих європейських держав Україна посідає достойне місце за загальним числом студентів на рівні з Німеччиною та Францією. Відмічається тенденція до збільшення надання освітніх послуг іноземним громадянам у контексті постійного моніторингу, направлено на збільшення чисельності іноземних студентів.

Основним аспектом організації навчального процесу згідно з вимогами Болонської конвенції є застосування кредитно-модульної системи серед вітчизняних та іноземних студентів, яка забезпечить підвищення конкурентоспроможності української вищої медичної освіти у єдиному освітньому просторі [2, 4, 6, 9].

Процес інтегрування України в Європейський та світовий освітній простір, умови реформування медичної галузі ставлять певні вимоги до процесу підготовки англійськомовних фахівців. Це потребує оптимізації системи вищої медичної освіти України для забезпечення якості підготовки фахівців на міжнародному рівні [1, 2]. Розвиток викладання соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я як медичної дисципліни повинен бути адаптованим до процесів, що відбуваються в Європі та світі.

У вирішенні завдань професійної підготовки іноземних громадян є не тільки пошук нових, більш оптимальних методів та способів навчання, але й вдосконалення методичних підходів до організації навчального процесу та оптимізація методів управління освітніми послугами [3, 7, 8, 9].

Створення методичної моделі навчання іноземних студентів на кафедрі соціальної медицини, організації

та економіки охорони здоров'я з медичною статистикою передбачає забезпечення їх якісними навчально-методичними матеріалами для підготовки до практичних занять і лекцій з урахуванням сучасних досягнень медичної науки та інформатизації медичної галузі.

Дослідження сучасних тенденцій організації професійної освіти у вищих медичних закладах і вивчення науково-методичної літератури стало підґрунтям для початку обговорення та впровадження нових концепцій викладання соціальної медицини та організації охорони здоров'я іноземним студентам.

Основна частина. Оптимізація навчального процесу з іноземними студентами передбачає комплексний підхід до вирішення цілого ряду питань, що впливають на якість підготовки спеціалістів для зарубіжних країн. Аналіз успішності іноземних студентів показує, що однією з причин слабого засвоєння матеріалу є все-таки мовний бар'єр.

Основними завданнями кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з медичною статистикою є пошук ефективних методів та засобів навчання. Це дозволить іноземним студентам якісніше та швидше засвоювати теоретичний та практичний матеріал з навчальних дисциплін, передбачених уніфікованими навчальними програмами та використовувати у своїй практичній лікарській діяльності відповідно до обраного фаху.

У навчальному процесі на нашій кафедрі вагоме значення має вміння працювати з різного роду статистичною інформацією стосовно показників здоров'я населення, оцінки діяльності медичних закладів різного типу (амбулаторних та стаціонарних) та різних форм власності. Значну увагу на практичних та семінарських заняттях приділяємо методиці обчислення даних показників на основі фактичних даних (статистичні довідники Центру медичної статистики МОЗ України та бюлетені ВООЗ) і вмінню логічного аналізу, оцінки та практичного застосування даної інформації.

Особливу роль у навчальному процесі відіграє робота з Міжнародною статистичною класифікацією хвороб, травм та причин смерті 10-го перегляду (МКХ-10). Знання основних її положень, визначених єдиних понять, термінів, вміння застосовувати єдиний уніфікований підхід до кодування діагнозів та причин смерті необхідно кожному практичному лікарю. Згідно з розробленою методикою кодування діагнозів за допомогою МКХ-10 на практичних заняттях іноземні студенти заповнюють основні облікові форми медичної документації для амбулаторно-поліклінічних та стаціонарних закладів:

- талон амбулаторного пацієнта ф. № 025-6/о;
- статистичний талон для реєстрації заключних (уточнених) діагнозів ф. № 025-2/о;
- статистична карта вибулого зі стаціонару ф. № 066/о;
- лікарське свідоцтво про смерть ф. № 106/о.

Дана методика використовується на наступних практичних заняттях: “Методика вивчення чинників, які впливають на здоров'я населення. Методика вивчення та оцінка показників природного руху. Методика вивчення та оцінка показників смертності немовлят”, “Методика вивчення та оцінка показників загальної захворюваності. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності інфекційної, важливої неепідемічної, госпіталізованої. Основна облікова медична документація”, “Організація та зміст роботи амбулаторно-поліклінічних закладів різних рівнів, облік і аналіз їх діяльності. Організація та зміст роботи стаціонарів різних рівнів, облік і аналіз їх діяльності. Організація та зміст роботи стаціонарзамінних закладів”, “Методика проведення медико-соціальної експертизи втрати працездатності в роботі різних лікувально-профілактичних закладів”.

На семінарських та практичних заняттях з іноземними студентами 4, 5 та 6 курсів ми вивчаємо основні рекомендації ВООЗ стосовно кодування даних про смертність та захворюваність (правила визначення основної первинної причини смерті та основного захворювання – діагнозу, вказівки для заповнення свідоцтва про перинатальну смерть і правила кодування причин перинатальної смерті. Також у МКХ-10 є прийняті Всесвітньою асамблеєю охорони здоров'я визначення, які використовуються для полегшення міжнародних порівнянь (визначені єдині поняття, терміни для таких станів, як пізній аборт, мертвонароджуваність, материнська смертність – рання і пізня).

Найбільш ефективною методикою викладання дисципліни іноземним студентам є широке впровадження наочних засобів навчання, особливо Web-порталу та інтернет-ресурсів ТДМУ, на яких розміщена вся необхідна навчально-методична база даних. Всі матеріали Web-порталу створені згідно з вимогами навчального відділу та постійно оновлюються. Матеріали до лекцій та практичних занять з наших дисциплін містять як і фундаментальні дані (основні визначення, методи статистичного аналізу, основні статистичні та епідеміологічні методи й методичні підходи до аналізу медико-статистичної інформації), так і динамічні показники здоров'я населення та діяльності медичних закладів, які періодично оновлюються.

Отже, на кафедрі соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я в процесі навчання широко використовується електронний ресурс університету, а не лише застосування традиційних наочних засобів навчання – графіків, таблиць, статистичних довідників, навчальних посібників, підручників, наукових монографій та періодичних видань з нашого фаху. Основним принципом навчання на нашій кафедрі є перехід від надмірної теоретизації до практично-орієнтованого стилю навчального процесу. Завдання викладача полягає не лише у забезпеченні належного засвоєння теоретичного матеріалу студентом, але й оволодінні ним необхідними практичними навичками.

У Тернопільському державному медичному університеті створені всі умови для якісного навчання, проживання і активного відпочинку іноземних студентів.

Читають лекції та проводять практичні заняття на кафедрі з студентами-іноземцями найбільш досвідчені викладачі, які володіють англійською мовою. Для успішного засвоєння студентами-іноземцями знань, вмінь і практичних навичок з дисципліни використовуються специфічні методичні підходи.

Особливої уваги заслуговує впроваджена в нашому університеті система контролю знань студентів Moodle, яка полягає в можливості самостійного інди-

видуального доступу до тестових завдань, передбачених для кожного заняття, та їх складання в режимі тестового контролю напередодні заняття. Це значно оптимізує та полегшує навчальний процес для студентів-іноземців на нашій кафедрі.

Велике значення має організація контролю за успішністю студентів. Це, перш за все, щоденний контроль рівня підготовки іноземного студента висококваліфікованим викладачем, а при необхідності також відповідальним за роботу з іноземцями на кафедрі та завідувачем кафедри. Звертається увага на організацію роботи зі студентами, які показали досить низький рівень знань при вивченні предмета, проведення запланованих консультацій. Щомісячні повідомлення про успішність студентів у деканат іноземних студентів забезпечують можливість визначення рівня роботи кафедри зі студентами, своєчасно вживати заходів для ліквідації академічної заборгованості.

Для оцінки ступеня засвоєння матеріалу навчальних програм використовуються методи усного опитування на семінарському обговоренні та розборі ситуаційних завдань, які дозволяють студентам розвивати клінічне мислення та аналізувати досить різноманітні показники здоров'я населення.

Таблиця 1. Динаміка успішності іноземних студентів на кафедрі соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з медичною статистикою за 2007–2013 рр. (середній бал з дисципліни)

Контингент	Дисципліни	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2012-2013 р. у % до 2007-2008 р.
4 курс, мед. факультет	Біостатистика							
	Соціальна медицина та ООЗ	7,3	6,3	6,5	6,7	6,9	6,9	- 5,5
5 курс, мед. факультет	Соціальна медицина та ООЗ	6,9	5,8	5,6	5,4	5,5	5,3	-23,2
6 курс, мед. факультет	Соціальна медицина, організація та економіка ОЗ	8,1	7,3	6,7	5,7	7,1	7,4	-8,6
3 курс, стомат. факультет	Соціальна медицина та ООЗ	6,1	5,7	5,8	5,2	6,9	6,1	0,0

Дані таблиці № 1 свідчать про незначне зниження рівня успішності іноземних студентів у динаміці за період 2007/2008 – 2012/2013 н. р. Це пояснюється впровадженням з 2008 року з усіх дисциплін незалежного оцінювання знань студентів, що значно підвищило об'єктивність оцінки рівня знань студентів та є визначальною складовою остаточного підсумкового контролю (іспиту).

Висновки: 1. Досвід впровадження кредитно-модульної системи та методики “Єдиного дня” на

кафедрі соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з медичною статистикою показав значні переваги в освоєнні дисциплін та забезпеченні доступності якісно створеного навчально-методичного матеріалу іноземними студентами.

2. Організація навчального процесу в рамках кредитно-модульної системи серед іноземних студентів має свої особливості. Основними з них є забезпечення іноземних студентів навчально-методичними матеріалами, адаптованими до процесів, що відбу-

ваються в Європі та світі й перехід від надмірної теоретизації до практично-орієнтованого стилю навчального процесу.

3. Встановлена динаміка успішності іноземних студентів на кафедрі свідчить про значно вищий рівень об'єктивності оцінки знань та можливість впливати

на цей процес шляхом використання новітніх технологій організації навчально-методичного процесу.

4. Широке впровадження сучасних засобів навчання, а саме Web-порталу та інтернет-ресурсів ТДМУ дозволить підвищити якість підготовки іноземних студентів.

Література

1. Дзяк Г. В. Про напрямки удосконалення якості підготовки студентів / Г. В. Дзяк, Т. О. Перцева, Л. Ю. Науменко // Медична освіта. – 2010. – № 2. – С. 100–101.

2. Ковальчук Л. Я. Результати реалізації новітніх методик організації навчального процесу в Тернопільському державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського та плани на майбутнє / Л. Я. Ковальчук // Медична освіта. – 2012. – № 2. – С. 11–17.

3. Особливості викладання теоретичних дисциплін студентам факультету підготовки іноземних громадян у вищих навчальних закладах / Т. В. Князевич-Чорна, М. І. Гришук, О. Г. Попадинець, О. В. Бойко // Медична освіта. – 2011. – № 4. – С. 17–19.

4. Марценюк В. П. Впровадження в навчальний процес комп'ютерних технологій / В. П. Марценюк // Впровадження засад Болонського системи освіти: український і зарубіжний досвід: матер. Всеукр. навч.-наук. конф., 14–15 травня 2007 р., м. Тернопіль. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2007. – С. 35–37.

5. Мороз В. М. Досвід організації навчально-виховної роботи із студентами-іноземцями / В. М. Мороз, В. О. Коваленко, В. І. Півторак // Медична освіта. – 2002. – № 3. – С. 56–58.

6. Методичні рекомендації для викладачів щодо організації навчального процесу в ТДМУ. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2006. – 86 с.

7. Руда О. Ю. Оптимізація засобів навчання, контролю та самоконтролю рівня засвоєння знань студентів-медиків / О. Ю. Руда, О. В. Костильов // Медична освіта. – 2012. – № 4. – С. 130–131.

8. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти). – К.: Вид-во "Ленвіт", 2006. – С. 11–18.

9. Геряк С. М. Тестування як основа кредитно-модульного контролю / С. М. Геряк, І. В. Корда, Н. І. Багній // Медична освіта. – 2010. – № 1. – С. 77–79.